

Euroopa piiriülese kodanikeliidu deklaratsioon

Piirialad Euroopa tuleviku keskmes

Sisepiirialad moodustavad 40 % ELi territooriumist ning hõlmavad 30 % ELi elanikkonnast (150 miljonit inimest) ja peaaegu 2 miljonit piiriülest pendeltöötajat. Alates ühtse turu ja Schengeni ala loomisest on piirialadel loodud palju uusi võimalusi ning paljudel juhtudel ei ole need piirkonnad enam äärealad, vaid on arenenud majanduskasvu keskusteks.

Siiski on veel palju takistusi. Piirialade elanikel on jätkuvalt raskusi oma igapäevaelus, olgu see siis töö leidmine, juurdepääs tervishoiule, igapäevane pendelränne või haldusprobleemide ületamine. Samuti seisavad ettevõtted silmitsi takistustega, mis pidurdavad nende kasvu, ning kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused võitlevad jätkuvalt probleemidega tihedama piiriülese koostöö, näiteks piiriüleste avalike teenuste loomisel.

Need probleemid ilmnesid veelgi selgemalt COVID-19 kriisi ajal, mil pärast aastakümneid kestnud vaba liikumist suleti üleöö piirid, tekitades piirialade elanikele ja ettevõtetele suuri raskusi ning tuues kaasa tohutu negatiivse majandusliku ja sotsiaalse mõju. Seetõttu on äärmiselt oluline need takistused ületada, et kasutada avatud piiride pakutavaid võimalusi elanike ja ettevõtete jaoks ning võtta vajalikke meetmeid selle saavutamiseks ja säilitamiseks isegi kriisiolukorras.

Teisest küljest tuleb märkida, et kriisi ajal tekkis ka mitmeid koostöövorme ning kriis tõi esile piiriülese vastastikuse sõltuvuse ja solidaarsuse, mida tuleb nüüd organiseerida ja tugevdada Euroopa ja liikmesriikide avaliku poliitika kaudu, võttes täielikult arvesse piirialade eripära.

Allkirjastades käesoleva deklaratsiooni, me:

1. toonitame piiriülese koostöö tähtsust Euroopa Liidu integratsiooniprotsessis, pidades silmas, et järgmisel rahastamisperioodil on Euroopa territoriaalsele koostööle eraldatud liiga vähe vahendeid, ning kutsume üles **tooma piirialad tagasi Euroopa Liidu poliitika ja seadusandluse keskmesse**;
2. kutsume ELi üles **kaasama piirialasid ja piiriüleseid rühmitusi aktiivselt Euroopa tulevikku käsitlevasse konverentsi**. Euroopa piirialad, Euroopa territoriaalse koostöö rühmitused (ETKRid) ja euroregioonid korraldavad piiriüleseid avalikke konsultatsioone Euroopa tuleviku üle, et tagada piirialade elanike seisukohtade piisav arvessevõtmine, ning me julgustame neid aktiivselt kaasa aitama piiriülese koostöö demokratiseerimisele, luues alalisi piiriüleseid nõukogusid ja piirkondadevahelisi parlamentaarseid assambleesid;
3. rõhutame, et **piirivalveasutustel peavad olema asjakohased volitused, sihtotstarbelised vahendid ja kiirendatud menetlused**¹ enda ja oma piiriüleste rühmituste jaoks, et ületada takistused oma piiriüleste projektide rakendamisel;
4. kutsume Euroopa Parlamenti, nõukogu ja Euroopa Komisjoni üles **viima lõpule läbirääkimised kavandatava Euroopa piiriülese mehhanismi määruse üle**² ja tagama selle vastuvõtmise. Samuti nõuame sarnase lähenemisviisi kehtestamist ELi välispiiride suhtes;

¹ Nagu on märgitud 22. jaanuaril 2019 Saksamaa ja Prantsusmaa allkirjastatud Aacheni lepingus piiriülestele koostöödele käsitlevas peatükis.

² COM(2018) 0373.

5. kutsume ELi institutsioone ning kohalikke, piirkondlikke ja riiklikke ametiasutusi üles **kõrvaldama kõik õiguslikud ja halduslikud tõkked** liikumisvabadusele, piiriülesele tööle, ühistele piiriülestele avalikele teenustele, koostööle hädaabi- ja tervishoiuteenustes ning igasugusele koostööle, mis tooks kasu piirialade elanikele;
6. tõdeme, et liikmesriigid ja seadusandlike volitustega piirkonnad on ELi direktiivide ülevõtmisel teinud koordineerimistööd puudulikult, mistõttu **soovitame Euroopa Komisjonil hinnata piiriülest territoriaalset mõju**, uurides mitte ainult ELi õigusaktide mõju piirialadele, vaid ka ELi õigusaktide puuduliku ülevõtmise mõju piirialadele. ELi õigusaktide ülevõtmisega peaks kaasnema kohustus kooskõlastada tegevust naaberliikmesriikidega, et mitte luua uusi tõkkeid;
7. kutsume liikmesriike ja piirkondi üles **looma piiriüleseid vaatluskeskusi, mille eesmärk on jälgida piiriülest integratsiooni, teha kindlaks ja kõrvaldada piiritõkked** ning tagada koostöö riiklike ja piirkondlike kontaktpunktidega, et vahetada kogemusi ja arutada probleeme, millega kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused, elanikud ja ettevõtted konkreetsel piiril kokku puutuvad;
8. kutsume ELi üles **looma piiriüleste avalike teenuste jaoks toimiva raamistiku, mis võimaldaks teenuseid tõhusalt osutada**. See annaks selget lisaväärtust ELi territoriaalsele ühtekuuluvusele, kuna võimaldaks kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel ning liikmesriikidel toetada naaberriikides elavaid Euroopa kodanikke, pakkudes neile väga vajalikke teenuseid, mida nende oma liikmesriigis ei pakuta või ei ole võimalik pakkuda;
9. kutsume ELi institutsioone ja liikmesriike üles **kaasama piirialasid aktiivselt Euroopa roheline kokkuleppe, taasterahastu „NextGenerationEU“ ja teiste sarnaste kaugeleulatuvate tulevikumeetmete rakendamise kõikidesse etappidesse**;
10. kutsume ELi institutsioone üles **tagama piiriülese koostöö miinimumtaseme ülemaailmsete, Euroopa või piirkondlike kriiside** (nagu COVID-19 pandeemia) korral. Nende õigusaktidega tuleks tagada ka sisepiiride avatuks jäämine, piiriüleste avalike teenuste osutamine ning ühtse turu ja Schengeni ala täielik toimimine. Seetõttu soovitame võtta ELi tasandil vastu ühtlustatud kriteeriumid tulevaste pandeemiade ja kogu ELi hõlmavate hädaolukordade ohjamiseks, et vältida killustatud lähenemisviisi, mis õõnestab tõhusat kriisidele reageerimist.